

Universitat Autònoma de Barcelona

Departament de Periodisme

Llicenciatura: Periodisme

Curs: Tercer (1998-99)

Títol assignatura: Periodisme especialitzat I

Data 10 JUNY 1998

Entrada núm. 504

Sortida núm.

(Cultura)

Codi: 20739 (grup 01)

Semestre: Segon

Nombre de crèdits: 10

Professor:

Ivan Tubau

Objectius

Es tracta d'un curs on la teoria només té com a finalitat fer entendre la *teoria de la pràctica*. La pràctica, alhora, és l'eina mitjançant la qual la teoria es comprén, s'actualitza i es reelabora de manera permanent. Teoria i pràctica són doncs aquí indestriables.

Per això només hi ha cinc temes en aquest programa. No sembla raonable pensar que se'n puguin fer més en un quadrimestre si se segueix el mètode exposat en el paràgraf anterior, l'únic que pot permetre assolir els dos objectius bàsics del curs: Ajudar l'alumne a fabricar textos culturals aptes per a publicacions impreses d'informació general o especialitzades (objectiu prioritari) i a analitzar críticament aquests mateixos textos, tant els elaborats a l'aula com els extrets de publicacions periòdiques (objectiu subsidiari).

La mecànica del coneixement compartit, destinada a ajudar els estudiants a esdevenir més autònoms i a interessar-se per la seva *feina*, consistirà en exposar els temes de la manera més breu i eficaç possible, distribuir fotocòpies extretes de la premsa que els il·lustrin, sotmetre-ho tot plegat a discussió analítica i comparativa, escriure, imprimir còpies dels textos, sotmetre'ls al judici dels companys i companyes (i subsidiàriament del professor) i extraure de tot aquest procés algunes conclusions, naturalment provisionals i revisables en la mesura que pretendran ser científiques.

Temari

1. Generalistes i especialistes en el periodisme actual

Divisió temàtica relativitzada per les noves versions de la divisió geogràfica tradicional. El presentisme estricte com a condicionant o com a excusa. Les àrees específiques de la premsa contemporània. L'àrea cultural en la ràdio, la televisió i el periodisme imprès, sovint mal denominat *escrit*.

2. A veure què és això de la cultura

Concepte antropològic de cultura: de Malinowski a Marvin Harris passant per Margaret Mead. La galàxia Gutenberg de McLuhan, les catedrals i l'oli. Masses masses i masses elits. Apocalíptics, integrats, eclèctics, oportuns i oportunistes. Jerarquies i classificacions: alta cultura (*highbrow?*), cultura popular (*pop?*), cultura de masses (*masscult*), *midcult* (cf. McDonald), MCC (Mínima Cultura Comuna, cf. Baudrillard).

Sa Majestat el Gust: obsolescència, moda, *in & out*, *camp*, *kitsch*, reciclat cultural, recuperació, simulacre. La refutació aparent de la cultura com a actitud cultural: de Dada a la contracultura dels 60. Moles: cultura en mosaic *versus* cultura aristotèlica, o embolics i quadrícules

Relativisme cultural contra modernitat a les acaballes del segon mil·lenni cristià i "occidental". Multiculturalisme, mestissatge i PC (*políticament correcte*). Romanticisme vs Il·lustració. Academicisme avantguardista: la regressió postmoderna. Joseph Beuys: qualsevol cosa pot ser art, tothom pot ser artista. El valor de l'obra en funció de la firma: els xecs de Picasso i el mercat pictòric. L'art com a inversió especulativa. La llegenda de l'artista *maudit*. La superstició de llegir els llibres sencers (Cf. *Cómo cambiar tu vida con Proust*) i veure les pel·lícules fins al final (Cf. Jean-Luc Godard).

3. Cultura com a notícia

La tirania de l'actualitat i el commemoracionisme: guanyar el Nobel, morir-se o haver-se mort cent anys abans. Buscar notícies, crear-ne o trobar-se-les fetes.

Els gabinets de premsa públics o privats de l'àrea cultural com a creadors d'un concepte d'actualitat a mida del productor de cultura

Programes culturals de ràdio i televisió. L'entrevista o el debat amb artis-

tes i escriptors com a forma de periodisme cultural implícit o explícit. Les tertúlies culturals.

4. Espais culturals a la premsa

Diaris: cultura i espectacles, barrejats o divorciats. Macroseccions cultura / espectacles. Seccions d'espectacles, oci i serveis. Pàgines culturals diàries incloses en la paginació general. Suplements setmanals tipus magazín. Suplements culturals separats o separables. Setmanaris amb seccions culturals específiques o sense. Revistes culturals: mensuals, bimestrals, trimestrals i de periodicitat aleatòria. Revistes omniculturals. Revistes d'especialització cultural temàtica (vegeu tema 5).

5. La crítica cultural: el periodista valora

La cultura, un objecte que el periodista pot jutjar. Especialistes periodistitzats o periodistes especialitzats. El tema i el mitjà d'expressió: perits en Imperi Romà contra experts en estètica cinematogràfica.

Principals subespecialitzacions del crític cultural:

LLIBRES: Literatura (narrativa, poesia, assaig); altres llibres (especialització temàtica: vegeu allò dels perits i els experts al primer paràgraf).

ART: Pintura, dibuix (de sala d'exposicions), gravat (firmat amb llapis i numerat), escultura, tapisseria "creativa", ceràmica d'artista, etcètera. Maneres de comprar un crític. Arts visuals reproduïdes fotomecànicament o industrialment amb ajuda informàtica o sense (còmic, cartell i pòster, publicitat, cobertes de llibres, il·lustració, disseny industrial).

MÚSICA: Discos i concerts. "Clàssica" (simfònica, òpera i ballet, ¿sarsuela, jazz?) i "moderna" (cançó, pop, rock, etcètera).

CINE. De la barraca a les multisales. El cine a la televisió. La diferència ambiental, de format, de qualitat d'imatge i so modifica de manera substancial la relació entre el film i l'espectador. El vídeo, que transforma la imatge en moviment en succedani del llibre, liquida la relació màgica del cine amb el públic, però és una eina utilíssima pel treball del crític.

TEATRE: "Verso", revista i music-hall, musical a l'americana, teatre líric (vegeu música).

Arquitectura urbanisme, televisió (no com a vehiculadora del cine sinó com a mitjà d'expressió i creació específic), gastronomia i altres temes periodísticament culturals. L'assignaturització i academització de matèries anteriorment no sotmeses a anàlisi crítica com a consagració, incitació al manierisme i anunci de decadència.

Previsió de pràctiques

Les pràctiques previstes seran en principi aquestes: Un text sobre els motius d'haver escollit l'especialització en cultura; una llista raonada de preferències culturals; un test sobre el coneixement de diferents artistes de diversos àmbits i èpoques; una visita comentada a un museu o exposició; una visita comentada al Barri Gòtic o al de la Ribera, de Barcelona; l'audició comentada d'un CD de música; una anàlisi comparativa de dues informacions culturals sobre el mateix tema, de dos articles, de dues entrevistes i de dues crítiques; l'assistència a un espectacle teatral i a un film determinats, que hauran de ser posteriorment comentats; una crítica de cine, una de teatre, una de literatura, una de pintura i una de música; una entrevista amb un artista o escriptora, amb una artista o escriptor; un judici crític final del curs.

Bibliografia i hemerografia

D'ençà que la informàtica s'ha convertit en un instrument utilíssim a l'abast de gairebé qualsevol, fer bibliografies si fa no fa exhaustives és tan fàcil com corregir faltes d'ortografia. Fàcil i, en general, inútil. La majoria dels alumnes cauen poc sovint en la temptació de mirar-se els llibres. Els verdaderament interessats per la matèria solen trobar-los pel seu compte.

Els llibres que seguiran són, doncs, només això: uns quants llibres. Seran justificats i comentats pel professor, si pot ser, el primer dia de classe. Llegits o treballats poden ser més útils que tots els apunts. Hi ha obres del professor directament relacionades amb el temari de l'assignatura (*Teoría y práctica del periodismo cultural*, *Crítica cinematográfica española*, *Hollywood en Argüelles*), introbables a les llibreries però consultables a la biblioteca de la facultat.

Bàsica

Els cinc llibres que s'agrupen sota aquest epígraf, d'acord amb les instruccions dels coordinadors de la llicenciatura de periodisme i en funció de la seva utilitat pràctica immediata, constituïran la bibliografia bàsica.

Daniel BELL et al: *Industria cultural y sociedad de masas*. Monte Avila, Caracas, 1992, tercera edició.

Tood HUNT: *Reseña periodística*. Editores Asociados, México, 1974.

Manuel MARTÍN SERRANO et al: *Cultura en periodismo*. Madrid, Fundación Juan March, 1979 (edición no venal).

Juan José SEBRELI: *El asedio a la modernidad. Crítica del relativismo cultural*. Ariel, Barcelona, 1992.

Ivan TUBAU: *Vides privades. Una psicoanàlisi periodística de 26 catalans universals*. Pròleg de Llorenç Gomis. Laertes, Barcelona, 1991.

Complementària

Convé no oblidar Machado (Antonio) i els seus heterònims: a vegades i per segons qui, els complementaris poden ser més bàsics que els bàsics.

Víctor MORENO: *De brumas y de veras. La crítica literaria en los periódicos*. Pamplona, Pamplona, 1994.

Jorge. B. RIVERA: *El periodismo cultural*. Paidós, Buenos Aires, 1995.

Josep ROCA: *No me digas nada más*. Laertes, Barcelona, 1995

Ivan TUBAU: *Llengua i pàtria amb ceba tendra. Com escriure articles en català*. Laertes, Barcelona, 1993. Pròleg periodístic de Salvador Alsius. Anàlisi lingüística de Ricard Fité. Epíleg polític de Francesc Candel.

Iván TUBAU: *Periodismo oral. Hablar y escribir para radio y televisión*. Paidós, Barcelona, 1995, segunda edición.

Óscar TUSQUETS BLANCA: *Más que discutible. Observaciones dispersas sobre el arte como disciplina útil*. Tusquets editores, Barcelona, 1994, segunda edición.

Óscar TUSQUETS BLANCA: *Todo es comparable*. Anagrama, Barcelona, 1998.

Hemerografia

Al llarg de tot el semestre convindrà que els alumnes comprin al quiosc o consultin a l'hemeroteca, perquè s'hi treballarà amb freqüència i es tindran en compte de manera permanent, els principals suplementos culturals dels diaris que es troben normalment a Catalunya. Són aquests:

Abc: "Abc Cultural" (divendres). *Avui*: "Cultura" (dijous). *El Mundo*: "La Esfera" (dissabtes). *El País*: "Tentaciones" (divendres) i "Babelia" (dissabtes). *El Periódico*: "Llibres" i "Divendres" (divendres). *La Vanguardia*: "Libros Ideas Música Arte" (divendres).

Mètode d'avaluació

L'avaluació realment important, que és l'autovaloració de l'aprenentatge, dels coneixements que s'adquireixen i les habilitats que es perfeccionen, l'aniran fent les alumnes i els alumnes al llarg del curs. L'avaluació oficial, que es tradueix en notes no numèriques, es farà mitjançant l'examen fixat per la facultat, que sol escaure's al mes de juny i al qual podran presentar-se totes les estudiantes –aquí la correcció política divergeix de la normativa gramatical– i els estudiants matriculats en aquest grup, tant si han assistit a classe i han fet les pràctiques com si no.

L'exercici, teòric i pràctic alhora com semblarà lògic, consistirà en: a) Una anàlisi comparativa de dos productes culturals apareguts en la premsa dels dies immediatament anteriors o del mateix dia de l'examen, que s'entregaran fotocopiats a l'hora de començar-lo; b) Un article creatiu sobre un tema donat de crítica cultural. Es podrà fer ús de tot el material (apunts, llibres, *xulettes*, etcètera) que es vulgui.

L'examen de setembre tindrà les mateixes característiques, amb la també lògica diferència que l'anàlisi comparativa es farà sobre materials apareguts en la data de l'examen o en les immediatament anteriors, i el tema de l'article creatiu no serà el mateix que el de juny. Els estudiants i les estudiantes que no haguessin aprovat al juny o no s'hi haguessin presentat podran, naturalment, fer-ho el setembre.

Nota: El professor va elaborar aquest programa havent participat en el taller de vuit hores "El coneixement compartit o com plantejar una assignatura perquè ajudi els estudiants a esdevenir més autònoms", impartit a la UAB per Dolors Quinquer, professora de didàctica de les ciències socials, els dies 28 i 29 de gener de 1998.#

